

**HEMICRANIE ALS GESTOORDE FUNCTIE DER VAATZENUWEN
OPGEVAT.** — Dr. MÖLLENDORFF heeft over hemicranie in VIRCHOW's *Archiv* (XLI,

3, 385) een opstel geplaatst, waarin hij tracht te bewijzen, dat alle symptomen der hemicranie zich het best laten verklaren, wanneer men haar beschouwt als eene, hetzij typisch, hetzij atypisch, optredende anergie der vasomotorische zenuwen, die de arteria carotis innerveren. Deze anergie kan van verschillende deelen van het ligchaam uit worden opgewekt, waarschijnlijk door tusschenkomst van den n. sympathicus.

Het intermitterend optreden der hemicranie wijst reeds op een invloed van den sympathicus, terwijl de grenzen, binnen welke gewoonlijk de pijnlijkheid beperkt blijft, aan het vaatgebied der eene of der andere carotis beantwoorden. Door het comprimeren der carotis aan de lijdende zijde, ter hoogte van het schildvormig kraakbeen, wordt als door een tooverslag de hemicranie voor een oogenblik opgeheven. Met den oogspiegel kan men objectief de verwijding der arteriën in de retina waarnemen.

In een zeer hevigen aanval gebeurt het wel eens, dat de hemicranie van de eene op de andere zijde van het hoofd overslaat. MÖLLENDORFF neemt aan dat dan de aan-doening van den sympathicus reikt tot de plaats waar hij in de hersenen zijn centrum heeft, en zoo aan den sympathicus van de andere zijde wordt medegedeeld.

MÖLLENDORFF onderscheidt tusschen eene idiopathische en eene sympathische hemicranie, en terwijl de laatste voortgebracht kan worden door allerlei stoornissen van den uterus, de maag of andere organen, meent hij, dat de eerste waarschijnlijk toegeschreven moet worden aan aangeborene zwakte der vaatspieren. Hij vindt hiervoor eene analogie in de hemicranie, die in het verloop van arthritis en van chlorose optreedt, ziekten, waarin de vaatrokken atrophisch en in vetdegeneratie aangetroffen worden.

Hij noemt overigens slechts die hemicranie idiopathisch, welke zich op jeugdigen leeftijd, voor het intreden der puberteit, openbaart, omdat voor dien tijd van jicht, abdominaalplethora, uteruslijden en dergelijke als oorzaken nog geen sprake kan zijn.

Wat de therapie der idiopathische hemicranie betreft, raadt MÖLLENDORFF vooral bij die kinderen, bij welke zij zich reeds heeft ontwikkeld, of waar men haar wegens erfelijken aanleg vreest, eene bijzondere zorg aan de ontwikkeling van het spierstelsel te wijden; alle andere middelen brengen overigens slechts tijdelijke hulp aan.

Ten slotte, sprekende over secundaire abdominaalstoornissen, die het gevolg zijn van idiopathische hemicranie, en waartegen dikwerf salinische bronkuren voorgeschreven worden, waarschuwt hij tegen die bronnen, welke koolzure en zwavelzure natron bevatten, terwijl hij de voorkeur geeft aan chloorcalcium- en chloornatriumhoudende waten, zonder hiervoor overigens eenige reden op te geven. G.

OVER KRANKZINNIGENBEHANDELING EN KRANKZINNIGENGESTICHTEN. — Onder dezen titel heeft Dr. E. CYON uit Petersburg, een jeugdig

Physioloog, die door verschillende onderzoekingen zeer gunstig bekend is, in VIRCHOW's *Archiv*, XLII, 3 en 4, pag. 419 en 545, eenige opmerkingen medegedeeld, door hem gemaakt op eene reis naar de voornaamste gestichten van Engeland, Frankrijk, België en Duitschland. Zijne opmerkingen dragen over het geheel het kenmerk van grondig onderzoek en van wetenschappelijke kritiek; daarom geloof ik, dat het van belang kan zijn de resultaten, waartoe hij komt, in het kort mede te deelen.

In een der vorige jaargangen van dit *Tijdschrift* (1864, pag. 702) refereerde ik twee toen uitgekomeene opstellen over de krankzinnigen-inrigting te Gheel, het eene zeer ongunstig gestemd van Dr. WIEDEMEISTER, het andere zeer gunstig van Dr. DROSTE. Later besprak Dr. VAN PERSIJN de Gheelkwestie nogmaals in dit *Tijdschrift* (1865, pag. 177), zoodat de lezers eenigzins op de hoogte kunnen zijn.

Het is voornamelijk met het oog op Gheel, dat CYON zijne reis ondernomen heeft; van verschillende zijden, onlangs o. a. door GRIESINGER, is de raad gegeven om voortaan in plaats van nieuwe gestichten te bouwen, kolonieren (in den geest der Gheel'sche) op te rigten en, na rijp onderzoek, verklaart CYON zich daartegen. Hij beschouwt de vraag eerst uit het *economische*, dan uit het *therapeutische* en ten slotte uit het *sociale* oogpunt.

Drie verschillende stelsels kan men in het algemeen onderscheiden: het eerste dat CYON het Engelsche noemt, en dat bestaat in het oprigten van zoo comfortable mogelijk ingerigte, geslotene gestichten, waar het door de lijdens verrigte werk meer een therapeutisch dan economisch doel heeft, is verreweg het meest verbreide. Het tweede stelsel is in Clermont in Frankrijk en in twee inrigtingen van Brugge in praktijk gebracht. Deze drie gestichten zijn *privaat-ondernemingen*, die de verpleging der krankzinnigen voor een betrekkelijk lagen prijs ondernemen en de lijdens dan tot exploitatie van landbouw-ondernemingen gebruiken. Het derde stelsel is alleen in Gheel toegepast en heeft, zoo als bekend is, ten doel, de lijdens zoo veel mogelijk vrijheid en werkzaamheid te verschaffen, en dat wel terwijl zij in het familieleven onder zoo veel mogelijk normale omstandigheden leven.

De indruk nu, dien de drie stelsels uit het economisch standpunt maken, is de volgende:

In een Engelsch gesticht	ke	lijder	jaarlijks	gemiddeld	160	Thaler,
In Gheel	"	"	"	"	100	"
In Clermont	"	"	"	"	100	"

De lage prijs van Gheel moet volgens CYON uitsluitend worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat de lijdens daar alle voordeelen missen, die de hooge kosten der verpleging in gestichten veroorzaken, zoo als goede kost, goede woning enz. Wilde men in geslotene gestichten de lijdens alleen dát verschaffen, wat zij in Gheel ontvangen, dezelfde ellendige kost en hetzelfde gemis aan verpleging, dan kon men dat volgens hem zeker nog viermaal goedkooper doen.

Om te kunnen gelooven dat het Gheelsche stelsel uit een materiëel oogpunt voordeliger is, moet men de eenvoudigste economische regels niet kennen, die leeren, dat men gemeenschappelijk goedkooper kan eten, wonen en leven dan afzonderlijk. Dat men ook geslotene gestichten goedkoop kan inrigten bewijst het gesticht te Halle, waar elke lijdens jaarlijks slechts 65 Thaler kost.

CYON vergelijkt nu uit een finantiëel oogpunt de inrigting van Clermont met de geslotene gestichten en komt tot de slotsom dat de prijs, die daar door de gemeenten betaald wordt (1 franc daags), ongeveer gelijk staat met de kosten in een gesloten gesticht, waar ongeveer hetzelfde aan de lijdens geleverd wordt, en dat, aangezien thans bovendien eene particuliere onderneming daardoor groote winsten afwerpt, de inrigting, geheel voor rekening van den staat gedreven, nog voordeliger uitkomsten zoude opleveren, en zelfs in staat zou zijn, na korteren of langeren tijd, zonder staats-hulp zelfstandig in hare eigene behoeften te voorzien.

Wat nu de therapeutische zijde der kwestie betreft, wordt in den regel de vrijheid, die de lijdens in Gheel genieten, tegenover de opsluiting in de gestichten gesteld; maar het is hier de vraag of inderdaad meer vrijheid in Gheel genoten wordt. CYON is van het tegendeel overtuigd: zoo veel omstandigheden en toestanden kunnen zich voordoen, die in een gesticht het gebruik van dwangmiddelen nog niet, in de particuliere woningen in Gheel daarentegen *wel* noodzakelijk zullen maken, en hoe dikwijls worden daarenboven, zonder dat die noodzakelijkheid bestaat, in Gheel de ketenen aangelegd, om, wanneer de *nourricier* naar zijn werk wil gaan, den lijdens zonder toezigt te kun-

nen laten? Aan de zoo geroemde goedaardigheid der bewoners van Gheel gelooft CYON niet; alle eenigzins bekrompene boeren maken ongeveer denzelfden goedaardigen indruk.

De verschillende therapeutische nadeelen van het Gheelsche stelsel worden door CYON besproken, o. a. ook een, waarop gewoonlijk niet gelet wordt, namelijk het practiseren der *nourriciers*. Iedere leek matigt zich, zoo als bekend is, het regt aan, om zijne eigene beschouwingen over gezondheid en ziekte en over bepaalde geneesmiddelen te hebben, en hoe bekrompener en onwetender hij is, met des te meer hardnekkigheid houdt hij daaraan vast. Tegen allerlei kwakzalverij, die hiervan het gevolg kan zijn, te waken, is in het Gheelsche stelsel ondoenlijk.

Uit een sociaal oogpunt legt CYON vooral nadruk op den invloed, dien het voortdurend verkeer met krankzinnigen op de opvoeding der kinderen uitoefenen moet, en volgens hem ook in Gheel niet nalaat uit te oefenen. Dat in Gheel de grens tusschen krankzinnigen en niet-krankzinnigen niet zeer scherp is, hebben anderen reeds dikwerf opgemerkt, doch, volgens CYON, hebben zij ten onrechte ten gunste van de krankzinnigen uitgelegd, wat ten nadeele der niet-krankzinnigen uitgelegd moest worden. Aan een zoodanig gevaar mag derhalve de bevolking van geen dorp of van geene op te rigten kolonie worden blootgesteld.

Uit het drieledig economisch-therapeutisch-sociaal standpunt wordt derhalve volgens CYON Gheel veroordeeld, en daarentegen de oprigting van kolonien, in den geest van Clermont, aangeprezen, terwijl men voor de zeer weinige lijders, 1—5 pCt. hoogstens, voor wie het familie-leven geïndiceerd zou zijn, enkele woningen zou kunnen laten inrigten, waar zij in den huisselijken kring van eenige gehuwde oppassers zouden kunnen leven. Voor meer bijzonderheden, uit zijne reiservaring medegedeeld, verwijst ik naar het zeer lezenswaardige opstel t. a. p.

G.

VERANDERING DER CHLOROFORME ONDER DEN INVLOED VAN HET LICHT. — Onder den invloed van het zonnelicht ondergaat chemisch zuivere chloroforme eene gedeeltelijke omzetting, waarbij chloor ontwikkeld en zoutzuur gevormd wordt. Het diffuse daglicht werkt veel langzamer, maar leidt ten slotte toch tot dezelfde omzettings-producten. Een uitstekend middel om die omzetting tegen te gaan levert de vermenging der chloroforme met $\frac{1}{2}$ of 1 procent absoluten alcohol; eene vermenging, die aan de chloroforme uit den handel meestal niet vreemd is.

Tot het onderzoek der zuiverheid van de chloroforme bediene men zich van een blaauw lakmoespapier en een iodkalium-stijfsel-papier, dat men vooraf bevochtige. Deze reageerpapierjes moest eigenlijk ieder geneesheer bij zich dragen, om telkens de zuiverheid der chloroforme te kunnen onderzoeken. Ziedaar de conclusieën, waarmede CHR. RUMP eenige interessante onderzoekingen besluit, die onder den titel: *Ueber die Prüfung des Chloroforms auf fremde Beimischungen* (Hannover, 1868), onlangs verschenen zijn.

S.

B E R I C H T E N .

BUITENLAND.

LONDEN. — In de week, eindigende 29 Augustus l.l., werden er alhier 2247 geboorten en 1356 sterfgevallen, waaronder 7 aan variolae, 21 aan morbilli, 57 aan scar-